

4. Постанова ВС у справі №922/2878/17 від 05.07.2018 року. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/75218396>

5. Постанова ВС у справі № 405/1820/17 від 24.07.2019 року. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83387308>

6. Постанова ВС у справі № 910/8357/18 від 28.11.2019 року. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/86176126>

Науковий керівник: канд.юрид.наук., доцент Підгородинська А. В.

Булацевська Яна Вадимівна

студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

СКРИНШОТ ЯК ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКАЗ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

На обрії повної діджиталізації усіх прошарків повсякденного життя виникає потреба у пристосуванні до цих процесів, а також створення ефективної системи правового регулювання. У сучасний вік інформаційних технологій, переважна кількість різної інформації передається за допомогою соціальних мереж. Більшість людей спілкується, вирішує робочі питання і т.д. не через телефонні дзвінки, а у відомих месенджерах, що породжує збільшення випадків подання сторонами в якості доказів роздруківок матеріалів із зазначених Інтернет-джерел в судовій практиці.

І через це на даному етапі з'являється термін «електронний доказ» як інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема електронні документи (у тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео— та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, в інших місцях збереження даних в електронній формі (у тому числі в мережі Інтернет) [1].

Актуальність даного питання обумовлена тим, що використання електронних доказів у доказуванні має особливості, пов'язані як із технічною складовою, так і з тим, що КПК України практично не регламентує цього джерела доказів. Багато осіб, які працюють у даній сфері, зазначають, що у зв'язку з недостатнім врегулюванням інституту

електронних доказів у процесі з'являється багато проблемних питань при їх використанні.

Перші проблеми виникають вже на етапі залучення електронних документів до матеріалів справ. У законі відсутні вимоги щодо форми та формату надання будь-яких фактичних даних в електронній формі, щодо порядку дослідження форм надання електронних документів і порядку залучення їх до матеріалів судової справи. Найчастіше електронні документи повинні подаватися в суд не на технічному, а на паперовому носії, тобто перетвореними в друкований вигляд, що дозволяє візуально досліджувати і обговорювати подані докази. На практиці виникає ситуація, коли електронні докази не досліджуються судом як прямі докази через технічну невідповідність суду або існуючий протягом тривалого часу паперовий документообіг в судах. Суд буде оцінювати як прямий доказ або копію електронного документа на паперовому носії (коли електронний документ несе в собі текстову або графічну інформацію), або висновок експерта (якщо оскаржується електронний цифровий підпис на електронному документі і призначається експертиза) [2]. Ці проблеми відповідно також характерні і для кримінальних проваджень.

Скриншот – це знімок з екрану комп'ютера, телефону або іншого пристрою, який відображає відповідну веб-сторінку в момент фіксації цього зображення. Скриншоти веб-сторінок в якості доказу в суді можуть використовуватися для фіксування: факту розміщення в Інтернеті інформації, яка не відповідає дійсності і порушує виключні права; підтвердження факту розміщеної в Інтернеті інформації, яка порушує авторські права; підтвердження факту неналежного виконання або невиконання договірних зобов'язань другою стороною у справі; іншої юридично значущої інформації, розміщеної у мережі.

На основі аналізу практики вирішення кримінальних справ судами встановлюємо, що суди приймають листування в месенджерах як доказ у справі. Для того, щоб суд визнав листування в месенджері належним доказом, потрібно, щоб воно дозволяло встановити відправника, адресата, дату і час відправлення та інформацію про отримання. Тоді цю інформацію можна буде розцінювати як допустимі і достовірні докази.

На прикладі останніх судових проваджень формується чітка визначеність місця скриншотів як джерел доказів, що можуть бути використані у сукупності з іншими джерелами доказів, а інформація, яка в них міститься – для обґрунтування рішення суду.

Так, у судовому провадженні № 1-кп/725/157/20 від 19 вересня 2022 року у вироку Першотравневого районного суду м. Чернівців зазначено, що такий доказ, як скриншоти переписки, з яких вбачається купівля наркотичних засобів, є належним та допустимим, таким, що знаходиться у взаємозв'язку з іншими доказами та підтверджує обставини вчинення кримінального правопорушення [3].

У судовому провадженні № 1-кп/755/556/20 від 19 березня 2020 року у вироку Дніпровський районний суд м. Києва зазначив, що скриншот робочого столу персонального комп'ютера обвинувачуваної встановив її вину у злочині в службовій діяльності, а саме невжиття заходів щодо направлення матеріалів перевірки за належністю до Управління патрульної поліції у м. Києві і, як наслідок, було встановлено злочинний умисел на одержання неправомірної вигоди [4]. Більш того, скриншот екрану телефона про зняття грошей з рахунку як електронний доказ доведення злочинного умислу обвинуваченого, направленого на таємне викрадення чужого майна, до кінця, був врахований у судовому провадженні № 1-кп/541/62/2020 від 7 квітня 2020 року.

У судовому провадженні № 1-кп/211/139/20 від 16 квітня 2020 року Довгинцівського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області суддя визначив, що скриншот переписки між обвинувачуваною та її напарницею свідчить про те, що органи досудового розслідування дії обвинуваченої вірно кваліфікували за ч. 2 ст. 383 КК України за ознаками: завідомо неправдиве повідомлення органу досудового розслідування про вчинення злочину, вчинене з корисливих мотивів [5]. Суд указав на речові докази у справі – 3 аркуші паперу, на яких знаходяться скриншоти переписки між ОСОБА_1 та її напарницею ОСОБА_7 [5], тобто визнав скриншоти речовими доказами.

ЄСПЛ також не оминув оцінку електронних доказів, зафіксованих на скриншотах. Так, у справі *Einarsson v Iceland* Суд оцінив пост блогера в мережі Instagram на предмет можливого заподіяння шкоди честі та гідності особи. Водночас ЄСПЛ оцінив допис, численні розсилки та коментарі до публікації, зафіксовані у вигляді скриншотів, прийнявши їх як належні та допустимі докази. В іншій справі – *Gorlov and Others v Russia* – щоб довести постійне стеження за ув'язненим, заявники використовували скриншоти з камер відеоспостереження, які Суд також визнав допустимими та належними доказами. Тому іноземна та міжнародна практика не бачать жодних проблем у фіксації змісту веб-сторінок за допомогою скриншотів, що, звісно, не скасовує подальшої перевірки достовірності самих доказів.

Також потрібно наголосити на недосконалості КПК в даному питанні, адже на відміну від КПК України, інші процесуальні кодекси краще деталізують та врегульовують інститут електронних доказів, саме тому, на мою думку, питання внесення відповідних змін до КПК України є нагальним. І поки триває цей законотворчий процес, велику увагу потрібно звертати саме на судову практику, яка врегульовує дане питання.

Таким чином, скріншот вже використовується в правоохоронній практиці нашої держави у кримінальних провадженнях. Проте, залишається остаточно не визначеною правова природа скріншоту як електронного доказу, правила його «введення» у доказову базу. Крім того, варто завжди уважно вивчати джерело скріншоту та його технічну цілісність через можливість використання будь-яких програм, що можуть змінювати змістовну та графічну складову цього носія інформації для використання у доказуванні.

Список використаних джерел

1. Термін «електронні докази». *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/40260/sp:max100>
2. Найченко А. М., Куртакова Г. О. Електронні докази: реалії сьогодення. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/expert/1/elektronni-dokazi.pdf>
3. Рішення Першотравневого районного суду м. Чернівців від 19 вересня 2022 року у справі № 727/5573/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106402300>
4. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва від 19 березня 2020 року у справі № 755/12135/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88370115>.
5. Рішення Довгинцівського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 16 квітня 2020 року у справі № 211/5261/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88801717>

Науковий керівник: канд.юрид.наук, доцент Мурзановська А.В